

Марунич І.І., професор кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент; *Проценко Г.П.*, старший викладач кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ОФІЦІЙНИЙ ДОКУМЕНТ»

Однозначне тлумачення змісту поняття «офіційний документ» є досить важливим у полі правозастосування.

Дослідженню цього поняття приділяють велику увагу в сучасній науковій доктрині, та погляди науковців, як утім і законотворців та практиків, з цього приводу суттєво різняться.

Так, М. Коржанський вважає, що офіційними є лише письмові акти, що видаються державними, громадськими чи приватними підприємствами, установами або організаціями, які призначені для посвідчення фактів чи подій, що мають юридичне значення [1].

У Рекомендації Рес (2002) 2 «Про доступ до офіційних документів» офіційний документ означено як будь-яку інформацію, що зафіксована в будь-якому вигляді, розроблена або отримана органами державної влади і пов'язана з державною або адміністративною функцією. Виняток становлять документи, які перебувають на стадії підготовки, тобто не були оприлюднені державними органами [3].

Юридична енциклопедія визначає, що офіційний документ - це інформація, відомості чи дані, зафіксовані на папері, фотоплівці, магнітному диску та ін. матеріальних носіях, що мають законодавчий, нормативний, директивний або інформаційний характер. Приймається і поширюється (публікується, видається, надсилається) в установленому порядку компетентними державними органами або відповідною посадовою (службовою) особою [4].

Погорілецька А.В. подає відповідне поняття переліком основних його ознак, а саме: можливість запису на

матеріальному чи електронному носії; закінченість рішення, з питань якого приймається офіційний документ; створення в результаті виконання завдань та функцій органів державної влади і органів місцевого самоврядування; фінансування за рахунок бюджетних коштів; перебування в розпорядженні органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових чи службових осіб [2].

Проблемним є поняття офіційного документа і в Кримінальному кодексі України (далі - КК України). У статтях чинного КК України вживаються як поняття «документ» (ст. 358), так і поняття «офіційний документ» (ст. 357). Як зазначено у примітці до ст. 358 цього Кодексу, під офіційним документом у цій статті та статтях 357 і 366 цього Кодексу слід розуміти документи, що містять зафіксовану на будь-яких матеріальних носіях інформацію, яка підтверджує чи посвідчує певні події, явища або факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру, чи може бути використана як документи - докази у правозастосовній діяльності, що складаються, видаються чи посвідчуються повноважними (компетентними) особами органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, юридичних осіб незалежно від форми власності та організаційно- правової форми, а також окремими громадянами, у тому числі самозайнятими особами, яким законом надано право у зв'язку з їх професійною чи службовою діяльністю складати, видавати чи посвідчувати певні види документів, що складені з дотриманням визначених законом форм та містять передбачені законом реквізити.

У зв'язку з тим, що в чинному кримінальному законодавстві не наведено чіткого визначення критеріїв, яким повинен відповідати офіційний документ як предмет службового підроблення, у травні 2008 р. Верховний Суд України, проаналізувавши практику застосування судами терміна «офіційний документ» у справах про службові злочини, дійшов висновку, що неоднакове застосування судами названого терміна пов'язане насамперед з недосконалістю диспозиції ст. 366 КК, яка потребує законодавчого врегулювання та конкретизації наведених у ній понять.

Пізніше Верховний Суд України на засіданні Судової палати у кримінальних справах 09 липня 2015 року ухвалив постанову у справі № 5-50кп15, якою роз'яснив, які *обов'язкові ознаки повинен мати офіційний документ як предмет злочину*. За результатом розгляду справи, суд зазначив, що при встановленні ознак офіційного документа як предмета злочину слід керуватися такими критеріями: документ має бути складено, видано чи посвідчено відповідною особою в межах її професійної чи службової компетенції за визначеною законом формою та з належними реквізитами; зафіксована в такому документі інформація повинна мати юридично значущий характер - підтверджені чи засвідчені нею конкретні події, явища або факти мають спричиняти чи бути здатними спричинити наслідки правового характеру у вигляді виникнення (реалізації), зміни або припинення певних прав та/або обов'язків. Невідповідність документа хоча б одному з наведених критеріїв перешкоджає визнанню його офіційним.

Список використаних джерел

1. Коржанський М. Й. Науковий коментар Кримінального кодексу України / М. Й. Коржанський. - К. : Атіка : Академія : Ельга-Н, 2001. - С. 549.
2. Погорілецька А.В. Офіційна інформація: теоретико-правовий аспект // Вісник Вищої ради юстиції. - 2012. - № 1 (9). - С. 134.
3. Рекомендація Рес (2002) 2 «Про доступ до офіційних документів» [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.coe.kiev.ua/docs/km/r%282002%292.htm>.
4. Юридична енциклопедія : в 6 т. / [редкол. : Ю.С. Шемшученко (голова) та ін.]. - К.: Укр. енцикл., 1998. - Том 4. - С. 376.